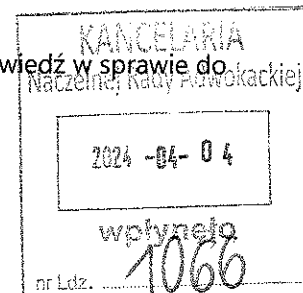

Od: Kulmińska Magdalena (DLPC) <Magdalena.Kulminska@ms.gov.pl>
Wysłano: czwartek, 4 kwietnia 2024 14:01
Do: Sekretariat NRA; NRA
Temat: DLPC-V.0512.5.2024 odpowiedź z 4-04-2024
Załączniki: DLPC-V.0512.5.2024 pismo z uwierzytelnieniem.pdf; Odpowiedź w sprawie do Naczelna Rada Adwokacka.pdf

Naczelna Rada Adwokacka

Szanowni Państwo,
w załączeniu odpowiedź Ministerstwa Sprawiedliwości na petycję (NRA.145-U.4.2024) w sprawie zmiany ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, w zakresie orzekania przez sąd o kosztach procesu.

Z poważaniem

Magdalena Kulmińska
Starszy Specjalista
Kancelaria Wydziału Prawa Cywilnego Procesowego
Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego
Magdalena.Kulminska@ms.gov.pl
gov.pl/sprawiedliwosc
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa
tel: +48 22 52 12 888

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Zuzanna Rudzińska-Bluszcz

DLPC-V.0512.5.2024
Warszawa, 04 kwietnia 2024 r.

Pan
adw. Przemysław Rosati
Prezes
Naczelna Rada Adwokacka
ul. Świętojerska 16
00-202 Warszaw

Szanowny Panie Prezesie,
w odpowiedzi na petycję w sprawie zmiany ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, w zakresie orzekania przez sąd o kosztach procesu, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Na uwagę zasługuje fakt, iż przedmiotowa petycja jest tożsama z petycją skierowaną do Senatu RP, której został nadany znak: P10-15/21. Argumenty wskazane w odpowiedzi udzielonej w ww. sprawie w dniu 5 grudnia 2021 r. ówczesnemu Przewodniczącemu Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, należy uznać za zasadne i Ministerstwo Sprawiedliwości podtrzymuje zawarte w niej stanowisko co do kierunku i zakresu zmian proponowanych przez wnoszącego petycję.

Należy ponownie zwrócić uwagę na fakt, iż w obowiązującym stanie prawnym zarówno w sprawach cywilnych jak i karnych sąd rozstrzyga o kosztach procesu zawsze w formie postanowienia. Dotyczy to także sytuacji, gdy rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów przybiera postać odrębnego punktu wyroku. Jeśli rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów nie zostanie zaskarżone, uprawomocnia się ono w terminie tygodnia i nie ma przeszkód, aby przyznane wynagrodzenie zostało pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu wypłacone, nawet w przypadku zainicjowania postępowania międzyinstancyjnego. Wypłacanie w ww. sytuacjach zasądzonych kosztów pomocy prawnej dopiero na koniec postępowania wynika z przyjętej praktyki sądów i nie wymaga dokonywania zmian legislacyjnych. Inaczej jest, gdy orzeczenie kończące w sprawie zostało zaskarżone w całości. Wówczas nie ma podstaw do niezwłocznej wypłaty wynagrodzenia, nie wiadomo bowiem jakiej treści rozstrzygnięcie zapadnie przed sądem odwoławczym.

Należy podkreślić, że (jak wskazano również w ww. odpowiedzi) wynagrodzenie obrońcy lub pełnomocnika z urzędu składa się z dwóch elementów: opłaty oraz zwrotu niezbędnych i udokumentowanych wydatków. W przypadku udziału pełnomocnika w całym postępowaniu przed sądem danej instancji, finalne rozstrzygnięcie w przedmiocie wysokości przypadającej mu opłaty jest pochodną wielu czynników. Należy również wskazać, że zarówno w aktualnym modelu wynagradzania pełnomocników z urzędu, jak i projektowanym (projekt rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości: 1) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (B765) oraz 2) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej

pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (B766), których celem jest podwyższenie i zrównanie stawek dla adwokatów i radców prawnych ustanowionych obrońcami z urzędu ze stawkami w tych samych sprawach dla adwokatów i radców prawnych ustanowionych obrońcami z wyboru), istnieją zasadniczo dwa alternatywne sposoby ustalania opłaty: w zależności od przedmiotu sprawy lub zakresu określonych czynności (w sprawach karnych oraz enumeratywnie wymienionych sprawach cywilnych) albo jako pochodna wartości przedmiotu sporu (właściwy sprawom cywilnym o roszczenia pieniężne). Ponadto ustalenie opłaty następuje z uwzględnieniem nakładu pracy, w szczególności czasu poświęconego na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczby stawień w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjętych w sprawie, w tym czynności podjętych w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu; wkładu adwokata lub radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie; stopnia zawiłości sprawy, w szczególności trybu i czasu prowadzenia sprawy, obszerności zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności. Przypadająca pełnomocnikowi lub obrońcy opłata jest bowiem wynagrodzeniem za staranne działanie. Przyjęte ww. kryteria ustalania opłaty sprawiają, że właściwa i pełna ocena jego pracy może zostać dokonana najwcześniej przy zakończeniu postępowania w danej instancji, a w części spraw dopiero przez sąd odwoławczy.

W praktyce zaskarżenie wyroku lub innego rozstrzygnięcia kończącego postępowanie wiąże się z zaskarżeniem rozstrzygnięcia o kosztach, które stanowi każdorazowo pochodną ostatecznego wyniku postępowania w sprawie. Przyjęcie jako reguły, że rozstrzygnięcie o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu następowałoby w odrębnym postanowieniu, wydawanym po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie w danej instancji powodowałoby, że takie postanowienie podlegałoby odrębnemu zaskarżeniu w drodze zażalenia. W wielu przypadkach treść rozstrzygnięcia wydawanego przez sąd odwoławczy, w wyniku rozpoznania takiego zażalenia i tak byłaby uzależniona od treści rozstrzygnięcia w przedmiocie środków odwoławczych od orzeczenia kończącego postępowanie. Tym samym proponowane rozdzielenie obu rozstrzygnięć przynosiłoby jedynie pozorne korzyści, albowiem nadal pozostawałyby one ze sobą funkcjonalnie powiązane.

Z perspektywy osoby skazanej określenie wysokości ewentualnych kosztów procesu ma znaczenie gwarancyjne, podlega również kontroli w toku postępowania instancyjnego. W przypadku wprowadzenia jako zasady odrębnego rozstrzygania o należnościach z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów lub radców prawnych na każdym etapie procesu można sobie wyobrazić sytuację, w której każdorazowe wydanie orzeczenia kończącego postępowanie, które miałoby zawierać także ostateczne rozstrzygnięcie o kosztach procesu, musiałoby i tak oczekiwać na uprawomocnienie się poszczególnych postanowień w przedmiocie należności przyznanych adwokatom lub radcom prawnym z tytułu pomocy prawnej z urzędu świadczonej na poszczególnych etapach postępowania karnego, które również mogłyby podlegać odrębnej kontroli instancyjnej.

Ponadto odpowiedzialność Skarbu Państwa za wypłatę kosztów ma charakter niejako subsydiarny i uzależniona jest od tego, czy strona przegrywająca nie zadośćuczyniła obowiązkom ich wypłaty (vide § 6 aktualnie obowiązującej regulacji, jak również projektowanej w przedmiocie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu oraz radcę prawnego z urzędu).

Mając na uwadze proponowane brzmienie § 5 art. 108 k.p.c. należy uznać, że intencją autora petycji jest dokonanie zmian systemowych modelu ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu i zmiana charakteru tej odpowiedzialności na odpowiedzialność główną. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 marca 2012 r. (V CZ 161/11), Lex nr 1164758, subsydiarny i publicznoprawny obowiązek ponoszenia tych kosztów przez Skarb Państwa wynika z art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze. Zgodnie z tym przepisem, koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Tymczasem Państwa intencją jest, aby koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu w każdym przypadku były pokrywane przez Skarb Państwa, tj. nawet w sytuacji, gdy pełnomocnik z urzędu wygrał sprawę i ma możliwość uzyskania zwrotu tych kosztów od przeciwnika procesowego oraz aby egzekucją tych kosztów od przeciwnika procesowego zajmował się Skarb Państwa.

W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości brak jest aktualnie uzasadnionych przesłanek, aby w zakresie orzekania o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu odstępować od ogólnej zasady odpowiedzialności strony za wynik procesu, wynikającej z art. 98 § 1 k.p.c. W doktrynie i orzecznictwie nie ma wątpliwości, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej w sytuacji, gdy zostały one zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu należy kwalifikować jako składnik kosztów procesu (art. 98 § 1 k.p.c.), ponieważ zostają zasądzone na podstawie przepisów określających zasady rozliczania kosztów procesu. Stąd niezasadne byłoby wprowadzenie ustawowej regulacji, która niezależnie od wyniku postępowania kosztami nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu obciążałaby jedynie Skarb Państwa.

Ponadto pełnomocnik z urzędu może ściągnąć swoje wynagrodzenie poprzez uzyskanie klauzuli wykonalności, opiewającej na jego nazwisko, w granicach należnej mu kwoty. Zgodnie bowiem z treścią art. 122 § 1 i 2 k.p.c. może on ściągnąć sumę należną mu tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków z kosztów zasądzonych na rzecz tej strony od przeciwnika. Przeciwnik nie może czynić żadnych potrąceń, z wyjątkiem kosztów nawzajem mu przyznanych od strony korzystającej z pomocy prawnej z urzędu. Na kosztach, przypadających od przeciwnika strony korzystającej z pomocy prawnej z urzędu, należności adwokata lub radcy prawnego przysługuje pierwszeństwo przed roszczeniami osób trzecich. Tym samym ustawodawca w aktualnym stanie prawnym przewidział szereg szczególnych mechanizmów, zabezpieczających dochodzenie należności przez pełnomocników.

Proponowana w petycji systemowa zmiana likwidująca subsydiarny charakter odpowiedzialności Skarbu Państwa i skutkująca obciążeniem Skarbu Państwa egzekucją kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu wymagałaby zmiany wielu przepisów, w szczególności zmiany art. 98 k.p.c., art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2022 r. poz. 1184 i poz. 1268 oraz z 2023 r. poz. 1860), art. 22³ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1166 oraz z 2023 r. poz. 1860) czy art. 13a ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 303 i poz. 1860). Poza tym, jak się wydaje powyższa propozycja wymagałaby także odpowiedniego dostosowania przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1144), jak również zmianie musiałaby ulec redakcja art. 122 k.p.c., tak aby przewidziane w nim prawa przysługiwały Skarbowi Państwa. Wiązałaby się również z koniecznością przemodelowania zasad orzekania o kosztach procesu w taki sposób, aby wykluczyć z kosztów procesu należnych stronie wygrywającej sprawę wynagrodzenie jej pełnomocnika z urzędu i jednocześnie wprowadzić cały mechanizm służący rozliczeniu kosztów wypłaconych pełnomocnikowi z urzędu przez Skarb Państwa ze stroną przegrywającą.

W aktualnym stanie prawnym, zgodnie z art. 626 § 1 k.p.k., sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie określa, kto i w jakiej części ponosi koszty postępowania. Odrębne postanowienie w tym zakresie wydaje się wówczas, gdy w orzeczeniu kończącym postępowanie nie znalazło się rozstrzygnięcie o kosztach procesu, jak również wówczas, gdy zachodzi potrzeba dodatkowego ustalenia ich wysokości lub potrzeba rozstrzygnięcia o kosztach postępowania wykonawczego (art. 626 § 2 k.p.k.). Do kosztów procesu zaliczają się koszty sądowe, na które składają się wydatki poniesione przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania oraz opłaty, jak również uzasadnione wydatki stron, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy lub pełnomocnika (art. 616 k.p.k.). Do wydatków ponoszonych przez Skarb Państwa od chwili wszczęcia postępowania należą również wypłaty z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów lub radców prawnych. W kontekście przedmiotu petycji, jakim jest postulat zmiany art. 626 k.p.k., w kierunku, który wprowadzałby jako zasadę regulowanie należności z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postanowieniu odrębnym od orzeczenia kończącego postępowanie karne, stwierdzić należy, że tego rodzaju rozwiązanie nie wydaje się celowe z punktu widzenia potrzeby zapewnienia jednności i łączności rozstrzygnięć wydanych w konkretnej sprawie. Wątpliwym jest również, czy tego rodzaju rozwiązanie byłoby funkcjonalne i efektywne, także z perspektywy celu, który miałyby być osiągnięty poprzez proponowaną nowelizację.

Proponowane w petycji rozwiązanie poprzez przyjęcie nowego ww. mechanizmu byłoby niewątpliwie korzystne z punktu widzenia osób świadczących pomoc prawną z urzędu, jednakże w sposób systemowy zmieniłoby sytuację sądów i stron postępowania. Z jednej bowiem strony spowodowałoby znaczący wzrost obciążenia związany z wykonywaniem takich orzeczeń. W niemal każdej sprawie konieczne byłoby wzywianie do zapłaty tych kosztów. Wzrosłaby też liczba spraw kierowanych do egzekucji. Dodatkowo, tymczasowe wypłacanie wynagrodzenia przypadającego pełnomocnikowi z urzędu wiązałoby się z koniecznością zmian w planowaniu budżetu sądów, a co za tym idzie Skarbu Państwa. Należałoby nie tylko zabezpieczyć odpowiednie środki dla wszystkich pełnomocników, lecz także uwzględnić znaczący wzrost obciążenia wydziałów zajmujących się wykonywaniem orzeczeń (dodatkowe etaty, dodatkowe środki na pokrycie wydatków w prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych). Wątpliwe jest, mając na względzie aktualną sytuację, w jakiej znajdują się sądy powszechne, czy wprowadzenie tak rewolucyjnych zmian powinno być brane pod uwagę.

Ponadto, jak wskazano w odpowiedzi z dnia 5 stycznia 2021 r., nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, jakoby pełnomocnicy z urzędu znajdowali się w rażąco gorszej sytuacji procesowej w razie wygrania sprawy, aniżeli w wypadku jej przegrania. Wprawdzie, w razie przegrania sprawy wynagrodzenie pełnomocnika zasądzane jest od Skarbu Państwa, natomiast w razie jej wygrania od przeciwnika procesowego, którego racje w procesie nie zostały uwzględnione, jednak pełnomocnik nie jest pozbawiony ochrony (vide ww. art. 122 k.p.c.).

W treści petycji zwrócono także uwagę na potrzebę wyeliminowania zróżnicowania sytuacji prawnej obrońców lub pełnomocników świadczących pomoc prawną z urzędu w relacji do innych podmiotów, które świadczą swe usługi na rzecz organu procesowego, w postępowaniach sądowych, otrzymując na bieżąco wynagrodzenie za wykonane czynności. Wskazany postulat jest w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości całkowicie niezasadny i wydaje się wynikać z niezrozumienia przez wnoszącego petycję odmienności ról procesowych przypadających obrońcy lub pełnomocnikowi strony ustanowionemu z urzędu i roli procesowej tych innych podmiotów. Jak już wyżej wskazano, zasadą jest, że wynagrodzenie pełnomocnika (obrońcy) z urzędu stanowi pochodną działań podejmowanych na rzecz zastępowanej przez niego strony w toku całego postępowania.

Wysokość tego wynagrodzenia w większości przypadków stanowi pochodną wyniku tego postępowania. Orzekanie o wynagrodzeniu pełnomocnika (obrońcy) z urzędu powinno następować wtedy, gdy będzie można ocenić wszystkie okoliczności mające wpływ na jego wysokość. Na uwagę zasługuje jednakże fakt, iż sama dopuszczalność przyznania wynagrodzenia nie jest uzależniona od tego wyniku, lecz jest pochodną starannego działania. Natomiast udział w postępowaniu sądowym biegłych czy tłumaczy ma charakter epizodyczny. Osoby te są powoływane celem dokonania określonych czynności, a ostateczne przyznawane im wynagrodzenie na ogół zależy od rezultatów ich działań, a nie jedynie staranności w ich postępowaniu. Również w przypadku ławników i pełnomocników ustanowionych z urzędu mamy do czynienia z całkowicie odmiennymi modelami, będącymi pochodną różnych funkcji pełnionych przez te osoby. Na należności ławników składają się: rekompensata pieniężna za czas wykonywania czynności w sądzie, ryczałt na dojazdy do sądu oraz ewentualnie diety i zwrot kosztów przejazdu oraz noclegów, gdyby miejsce zamieszkania ławnika było poza siedzibą sądu. Ww. należności możliwe są do cyklicznego wypłacania, gdyż są one ściśle powiązane z obecnością ławnika w sądzie w danym dniu. Tymczasem w przypadku pełnomocników z urzędu są oni z reguły powoływani do podejmowania czynności w toku całego postępowania, także po uprawomocnieniu się orzeczenia. Czynności te mają zróżnicowany charakter, nie są wyłącznie związane ze stawiennictwem w sądzie i jak już wyżej wskazano odpowiednio większa lub mniejsza aktywność pełnomocnika, a także stopień złożoności sprawy mogą mieć wpływ na wysokość należnej mu opłaty.

Tym samym, co do zasady, koncepcja zakładająca możliwość częściowego rozliczania wynagrodzenia pełnomocników z urzędu pozostaje w sprzeczności z przypadającą im rolą procesową.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do Sądów Apelacyjnych z prośbą o wskazanie w terminie do dnia 22 marca 2024 r. (pozyskiwanie tych informacji nie ma charakteru automatycznego) procentowo w skali roku, w ilu sprawach, w których ustanowiono pełnomocnika z urzędu, Skarb Państwa poniósł koszty przedmiotowej pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna.

Ministerstwo Sprawiedliwości uzyskało następujące informacje:

1. Apelacja poznańska

Z informacji uzyskanej z Sądu Okręgowego w Zielonej Górze wynika, że po konsultacji z sędziami tego Sądu oraz Prezesami sądów rejonowych okręgu zielonogórskiego stwierdzono, że ww. sprawy stanowią mniej niż 1% spraw w skali roku.

Z Sądu Okręgowego w Poznaniu wpłynęła informacja, że w Sądzie Rejonowym w Pile tylko w jednej sprawie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w 2023 r. uprawomocniło się postanowienie przyznające pełnomocnikowi z urzędu koszty ze środków Skarbu Państwa z uwagi na bezskuteczną egzekucję od strony postępowania, gdzie pełnomocnik ten został ustanowiony w 2021 r., a orzeczeniem z 2022 r. przyznano ww. pełnomocnikowi koszty od strony postępowania.

Z informacji uzyskanej z Sądu Okręgowego w Koninie wynika, że w I Wydziale Cywilnym tego Sądu w 2023 r. w 2,9 % spraw Skarb Państwa poniósł koszty pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna. Z informacji pozyskanych od Prezesów Sądów Rejonowych wynika, że poza Sądem Rejonowym w Koninie, gdzie zdarzały się pojedyncze przypadki, o których mowa w piśmie, w pozostałych sądach nie było takich sytuacji.

2. Apelacja szczecińska

Prezes Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wskazał, że w wydziałach orzecznich nie prowadzi się wykazów spraw, w których odnotowywane są zasądzone od strony przeciwnej koszty pomocy prawnej z urzędu, nie ma również możliwości ustalenia, ile takich orzeczeń nie zostało wykonanych z uwagi na bezskuteczność egzekucji wobec zobowiązanego do zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu. W sądach apelacji szczecińskiej odnotowano 1 przypadek, gdy Skarb Państwa poniósł koszty pomocy prawnej we wskazanej sytuacji.

3. Apelacja lubelska

Prezes Sądu Apelacyjnego w Lublinie wskazał, że z informacji nadesłanych przez Prezesów Sądów Okręgowych apelacji lubelskiej wynika, że w 2023 r. nie było spraw, w których ustanowiono pełnomocnika z urzędu i Skarb Państwa poniósł koszty przedmiotowej pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna, z wyjątkiem II Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Lublinie, gdzie odnotowano jeden tego rodzaju przypadek. Dodatkowo Prezes Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie podniósł, że dotychczasowa praktyka wskazuje, że również przed 2023 r. wypłata pełnomocnikom kosztów ze Skarbu Państwa po bezskutecznej egzekucji należała do sytuacji sporadycznych, mniej więcej jeden przypadek na około 10 lat.

4. Apelacja gdańska

Z informacji nadesłanych przez Przewodniczących Wydziałów Sądu Okręgowego w Bydgoszczy i Prezesów sądów rejonowych okręgu bydgoskiego, udzielonych na podstawie wiedzy własnej oraz po rozpytaniu orzekających sędziów, wynika, iż w Sądzie Okręgowym w Bydgoszczy oraz Sądzie Rejonowym w Nakle nad Notecią sytuacje, w których zaszła konieczność uwzględnienia wniosków pełnomocników ustanowionych z urzędu o przyznanie im wynagrodzenia od Skarbu Państwa po bezskutecznej próbie jego wyegzekwowania od strony zdarzają się sporadycznie, są to sytuacje jednostkowe. W pozostałych sądach rejonowych okręgu bydgoskiego nie odnotowano takich przypadków. W Sądzie Okręgowym w Elblągu, jak i sądach rejonowych okręgu elbląskiego nie było spraw wskazanych w piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości, jedynie Prezes Sądu Rejonowego w Elblągu wskazał, że sprawy tego rodzaju nie podlegają odnotowaniu, Wydziały nie prowadzą żadnych statystyk w tym zakresie.

W sądach okręgu gdańskiego, co do zasady, nie prowadzi się ewidencji spraw, a z informacji w przedmiotowym zakresie pochodzących od orzeczników wynika, że w Sądzie Rejonowym Gdańsk-Południe w Gdańsku było 4-5 przypadków, w Sądzie Rejonowym w Gdyni był 1 przypadek, w Sądzie Rejonowym w Kwidzynie był 1 przypadek w 2023 r., w Sądzie Rejonowym w Sopocie był 1 przypadek w ostatnich kilku latach, w Sądzie Rejonowym w Tczewie było 18 przypadków w latach 2021 – 2023. Prezesi pozostałych sądów rejonowych okręgu gdańskiego nie wskazali żadnych przedmiotowych spraw.

W Sądzie Okręgowym w Słupsku oraz sądach rejonowych okręgu słupskiego nie odnotowano tego rodzaju spraw. Jedynie w Sądzie Rejonowym w Słupsku w trzech sprawach zakończonych prawomocnie przyznano wynagrodzenie z tytułu nieuiszczonej pomocy prawnej, które wypłacone zostały z środków Skarbu Państwa. W jednej sprawie koszty z tytułu nieuiszczonego wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu zostały zasądzone od strony. Pełnomocnik w sprawie tej złożył w 2024 r. wniosek o wypłatę przyznanego mu wynagrodzenia, albowiem egzekucja od strony okazała się bezskuteczna. Wniosek ten nie został jeszcze rozpoznany.

W sądach okręgu toruńskiego, tj. w Sądach Rejonowych w Brodnicy, Chełmnie, Golubiu – Dobrzyniu nie odnotowano spraw, o których mowa w wyżej wymienionym piśmie. Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie natomiast wskazał, że są to przypadki jednostkowe w skali roku. Prezesi sądów rejonowych okręgu wrocławskiego (Sąd Rejonowy w Aleksandrowie Kujawskim, Lipnie, Radziejowie, Rypinie) wskazali, iż w ich jednostkach nie było przypadków tego typu spraw. Również Przewodniczący I Wydziału Cywilnego i IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Okręgowego we Wrocławku poinformowali, iż w ich wydziałach w 2023 r. nie było spraw, w których koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, w których egzekucja okazała się bezskuteczna.

5. Apelacja wrocławska

W Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu w 2023 r. nie odnotowano wyżej wymienionych spraw. Jednocześnie w sądach okręgu jeleniogórskiego oraz w sądach okręgu legnickiego również nie odnotowano wyżej wymienionych spraw. Dodatkowo poinformowano, że w Sądzie Rejonowym w Legnicy w 29 sprawach ustanowiono pełnomocnika z urzędu, w 1 sprawie koszty pełnomocnika z urzędu zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika. W przedmiotowej sprawie przyznano pełnomocnikowi z urzędu zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w kwocie 3 600 zł plus VAT oraz zwrot wydatków w kwocie 340,40 zł, a także nakazano ściąganie od wnioskodawcy (strony, dla której ustanowiono pełnomocnika – z uwagi na reguły postępowania nieprocesowego) na rzecz Skarbu Państwa kwotę 470 zł, w pozostałej części odstąpiono od obciążania go kosztami. Zasądzoną kwotę następnie skompensowano z częścią opłaty od wniosku (470 zł), podlegającą zwrotowi z uwagi na zawarcie ugody przez strony. Koszty w wysokości 470 zł zostały wpłacone na podstawie skierowanego wezwania do dłużnika, bez konieczności kierowania sprawy do egzekucji; - w okręgu opolskim w Sądzie Rejonowym w Opolu odnotowano 24 przedmiotowe sprawy; - w okręgu świdnickim w Sądzie Okręgowym w Świdnicy odnotowano 1 taką sprawę, jednak nie złożono w niej wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, zatem nie była prowadzona egzekucja. W Sądzie Rejonowym w Świdnicy również toczyła się 1 sprawa (stwierdzono bezskuteczność egzekucji); - w okręgu wrocławskim odnotowano 2 takie sprawy: w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Krzyków oraz w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia.

Powyższe dane są danymi szacunkowymi, pochodzącymi z informacji pozyskanych od przewodniczących wydziałów lub referentów spraw, gdyż ewidencja takich spraw nie jest prowadzona w systemach repertoryjno-biurowych.

6. Apelacja krakowska

Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie przesłał procentowe zestawienie za rok 2023, informujące o tym, w ilu sprawach, w których ustanowiono pełnomocnika z urzędu, Skarb Państwa poniósł koszty przedmiotowej pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna – z obszaru apelacji krakowskiej.

Sąd	liczba spraw, w których ustanowiono pełnomocnika z urzędu w roku 2023	liczba spraw (ewentualnie liczba szacunkowa) wykazanych w kolumnie B, w których Skarb Państwa poniósł koszty pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna	% spraw
A	B	C	D
Sąd Apelacyjny w Krakowie	109	2	1,83
Sąd Okręgowy w Kielcach	1025	8	0,78
SR w Busku Zdroju	54	0	0,00
SR w Jędrzejowie	34	0	0,00
SR w Kielcach	76	0	0,00
SR w Końskich	49	0	0,00
SR w Opatowie	23	0	0,00
SR w Ostrowcu Świętokrzyskim	23	0	0,00
SR w Pińczowie	11	0	0,00
SR w Sandomierzu	36	0	0,00
SR w Skarżysku-Kamiennej	1	0	0,00
SR w Starachowicach	31	0	0,00
SR w Staszowie	19	0	0,00
SR we Włoszczowie	39	0	0,00
Sąd Okręgowy w Krakowie	240	0	0,00
SR w Chrzanowie	192	0	0,00
SR dla Krakowa-Krowdrzy w Krakowie	247	0	0,00
SR dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie	78	1	1,28
SR dla Krakowa-Podgórze w Krakowie	1101	0	0,00
SR dla Krakowa- Śródmieścia w Krakowie	160	0	0,00
SR w Miechowie	10	0	0,00
SR w Myślenicach	57	0	0,00
SR w Olkuszu	14	0	0,00
SR w Oświęcimiu	45	0	0,00
SR w Suchoj Beskidzkiej	46	1	2,17
SR w Wadowicach	123	1	0,81
SR w Wieliczce	84	0	0,00

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu	62	2	3,23
SR w Gorlicach	123	0	0,00
SR w Limanowej	145	0	0,00
SR w Nowym Sączu	330	3	0,91
SR w Nowym Targu	43	0	0,00
SR w Zakopanem	15	0	0,00
Sąd Okręgowy w Tarnowie	78	0	0,00
SR w Bochni	23	0	0,00
SR w Brzesku	140	0	0,00
SR w Dąbrowie Tarnowskiej	34	0	0,00
SR w Tarnowie	205	0	0,00
APELACJA KRAKOWSKA	5125	18	0,35

7. Apelacja łódzka

Rok 2023

Jednostka organizacyjna	ilość spraw, w których ustanowiono pełnomocnika z urzędu, a koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu	ilość spraw, w których Skarb Państwa poniósł koszty przedmiotowej pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna	% spraw w skali, w których Skarb Państwa poniósł koszty przedmiotowej pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna
Sąd Apelacyjny w Łodzi	0	0	x
Sąd Okręgowy w Kaliszu	0	0	x
SR w Kaliszu	9	0	0%
SR w Ostrowie Wielkopolskim	3	0	0%
SR w Krotoszynie	0	0	x
SR w Jarocinie	1	0	0%
SR w Pleszewie	1	0	0%
SR w Kępnie	0	0	x
SR w Ostrzeszowie	0	0	x
Sąd Okręgowy w Łodzi	9	0	0%
SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi	31	0	0%

SR dla Łodzi-Widzewa w Łodzi	3	0	0%
SR w Brzezinach	0	0	x
SR w Kutnie	0	0	x
SR w Łęczycy	0	0	x
SR w Łowiczu	0	0	x
SR w Pabianicach	2	0	0%
SR w Rawie Mazowieckiej	0	0	x
SR w Skierniewicach	0	0	x
SR w Zgierzu	3	0	0%
Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim	0	0	x
SR w Bełchatowie	0	0	x
SR w Opocznie	2	0	0%
SR w Piotrkowie Trybunalskim	2	1	50%
SR w Radomsku	0	0	x
SR w Tomaszowie Mazowieckim	1	1	100%
Sąd Okręgowy w Płocku	1	0	0%
SR w Ciechanowie	2	0	0%
SR w Gostyninie	0	0	x
SR w Mławie	1	0	0%
SR w Płocku	3	0	0%
SR w Sierpcu	0	0	x
SR w Płońsku	0	0	x
SR w Sochaczewie	0	0	x
SR w Żyrardowie	2	0	0%
Sąd Okręgowy w Sieradzu	2	0	0%
SR w Łasku	0	0	x
SR w Sieradzu	0	0	x
SR w Wieluniu	3	0	0%
SR w Zdńskiej Woli	0	0	x
APELACJA ŁÓDZKA	81	2	2%

Rok 2022

APELACJA ŁÓDZKA	80	1	1%
-----------------	----	---	----

Rok 2021

APELACJA ŁÓDZKA	98	9	9%
-----------------	----	---	----

8. Apelacja katowicka

Z przybliżonych szacunków (albowiem sądy nie prowadzą wykazów ani statystyk w zakresie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy świadczonej z urzędu, w sytuacji, gdy egzekucja tych kosztów zasądzonych od przeciwnika okazała się bezskuteczna) wynika, że są to sytuacje bardzo rzadkie, sięgające 1 - 3% przypadków orzekania o kosztach pełnomocników ustanowionych z urzędu. W niektórych sądach takie sytuacje w ogóle nie występują. Jedynie Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach wskazał, że w I Wydziale Cywilnym w skali roku w 16% spraw, w których ustanowiono pełnomocnika z urzędu, Skarb Państwa poniósł koszty przedmiotowej pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty pomocy zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, a egzekucja okazała się bezskuteczna.

9. Apelacja warszawska

Z Sądu Apelacyjnego w Warszawie uzyskaliśmy informację, że z wyjaśnień Przewodniczących Wydziałów Cywilnych oraz Gospodarczego i Własności Intelktualnej oraz Prezesów Sądów Okręgowych w okręgu apelacji warszawskiej (bowiem tego rodzaju przypadki nie są odnotowywane w repertoriach) wynika, że nie odnotowano tego rodzaju spraw bądź też występują one incydentalnie.

10. Apelacja rzeszowska

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie poinformował, że tylko w Sądzie Rejonowym w Jarosławiu, w jednej sprawie Skarb Państwa poniósł koszty pomocy prawnej z uwagi na nieskuteczność egzekucji, co daje 0,68% spraw w skali roku. W pozostałych sądach nie wystąpiły przypadki przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, każdorazowo od Skarbu Państwa.

11. Apelacja białostocka

Z Sądu Apelacyjnego w Białymstoku uzyskano informację, że z nadesłanych przez Prezesów Sądów Okręgowych w Białymstoku, Łomży, Ostrołęki i Suwałk informacji wynika, iż w sądach z poszczególnych okręgów nie było spraw, w których zasądzono koszty należne pełnomocnikowi z urzędu, a Skarb Państwa poniósł koszty przedmiotowej pomocy prawnej w sytuacji, gdy koszty nieopłaconej pomocy prawnej zostały zasądzone od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu, ale egzekucja tych kosztów okazała się bezskuteczna. Również w III Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Białymstoku nie odnotowano tego rodzaju spraw. Natomiast Przewodnicząca I Wydziału Cywilnego poinformowała, iż nie ma możliwości przedstawienia danych, jednakże opierając się na wiedzy i pamięci pracowników i sędziów Wydziału podała, że nikt nie przypomina sobie, żeby zapadały orzeczenia nakazujące wypłacenie Skarbowi Państwa wynagrodzenia pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu zasądzonego od przegrywającego spór przeciwnika procesowego w przypadku stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Prezes Sądu Okręgowego w Olsztynie udzielił odpowiedzi, że część wydziałów nie jest w stanie podać żądanych danych bez analizy wszystkich akt. Dane te nie są dostępne z poziomu systemu biurowego. Jednakże w większości wydziałów Sądu Okręgowego w Olsztynie oraz sądów rejonowych okręgu olsztyńskiego nie odnotowano sytuacji, by Skarb Państwa poniósł koszty pomocy prawnej w przypadku bezskutecznej egzekucji tych kosztów zasądzonych od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono pełnomocnika z urzędu. Jedynie w Sądzie Rejonowym w Olsztynie odnotowano w okresie od dnia 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. 2 sprawy, w których ustanowiono pełnomocnika z urzędu, zaś koszty nieopłaconej pomocy prawnej zasądzone zostały od przeciwnika na rzecz strony, dla której ustanowiono tego pełnomocnika. Jedna dotyczy 2021 r., zaś druga 2022 r. Odsetek takich spraw należy więc uznać za nikły.

Z powyższych analiz wynika, że sytuacje, w których zachodzi konieczność uwzględnienia wniosków pełnomocników ustanowionych z urzędu o przyznanie im wynagrodzenia od Skarbu Państwa po bezskutecznej próbie jego wyegzekwowania od strony zdarzają się sporadycznie, a w niektórych sądach takie sytuacje w ogóle nie występują lub są to przypadki jednostkowe w skali roku.

Mając powyższe na uwadze Ministerstwo Sprawiedliwości nadal nie popiera wprowadzenia w k.p.k., k.p.c. oraz innych ww. ustawach czy aktach wykonawczych zaproponowanych przez Naczelną Radę Adwokacką zmian.

Z wyrazami szacunku

Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	4607042.12049965.8707253
Nazwa dokumentu	Odpowiedź w sprawie do Naczelna Rada Adwokacka.pdf
Tytuł dokumentu	Odpowiedź w sprawie do Naczelna Rada Adwokacka
Sygnatura dokumentu	DLPC-V.0512.5.2024
Data dokumentu	2024-04-04
Skrót dokumentu	74DA69C5397D14767DF72970492A28500BD49B5E
Wersja dokumentu	1.20
Data podpisu	2024-04-04 13:32:30
Podpisane przez	Zuzanna Rudzińska-Bluszcz Podsekretarz Stanu
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.118.1.1.

Data wydruku: 2024-04-04

Autor wydruku: Kulmińska Magdalena w zastępstwie za . Sekretariat DLPC-V (Starszy Specjalista)

